

Ötkür, Zulhayat (2020). Uygur Kadınlarının Geleneksel Giyimi “Perice” ve “Telpek”, *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 2020/15, s. 187-193.

DOI: 10.46400/uygur.722548

UYGUR KADINLARININ GELENEKSEL GİYİMİ “PERİCE” VE “TELPEK”

[Araştırma Makalesi-Research Article]

Zulhayat ÖTKÜR*

Geliş Tarihi: 18.04.2020

Kabul Tarihi: 07.05.2020

Öz

Uygurlar, zengin kültürel birikimi ve köklü tarihi ile Türk boyları içinde ayrı bir yere sahiptir. Bu zengin kültürel birikim içinde dil, edebiyat, resim, minyatür, geleneksel sanatlar gibi çok sayıda unsurun yanında geleneksel giyim kuşam da yer almaktadır. Giyim-kuşam ait olduğu topluluğa ilişkin pek çok bilgi sunabilir. Toplumların yaşadığı coğrafya, tarihi ve kültürel birikimleri, dini özellikleri vb. unsurlar giyim-kuşamın mahiyetini belirlediği gibi toplumun kültürel kökleri ve mitolojik dönemleri hakkında da bilgi verir. Ayrıca aynı toplum yapısı içinde insanların taktığı başlık, giydiği elbise ve rengi onun sosyal durumunu, yaşadığı bölgeyi, toplumsal statüsü vb. hakkında ipuçları sunar. Uygurlarda kadınların geleneksel giyim-kuşam kültürü içinde “Perice” adı verilen ve üzerinde birtakım motifler bulunan giysi önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Hotan’ın Keriye ilçesinde kadınların milli bayramlarda ve yas törenlerinde giydikleri “perice” ve baş giyimi olan “telpek” Uygurların kültürel yapısı hakkında bilgi vermenin yanı sıra mitolojik devirlerden günümüze taşıdıkları bazı sembol ve motiflere yer vermesi açısından da önemlidir. Makalede, bu geleneksel kıyafetin özellikleri, kökeni, coğrafyası, kültürel bağlamı ve geçmişten günümüze taşınması üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Perice, Telpek, Keriye, Giyim-kuşam, Uygur.

TRADITIONAL GARMENT OF UYGHUR WOMEN “PERICE” AND “TELPEK”

Abstract

It is known that Uyghurs hold a special place among Turkic peoples with their rich culture and deeply rooted history. Traditional clothing has also been an important parts of such a rich cultural background, together many elements such as language, literature, painting, miniature and traditional arts. Clothing can provide information about the society to which it belongs. The character of traditional clothing can be determined by geographical, historical, cultural accumulations and religious characteristics etc of a society, but also can provide information about cultural origins and mythology of a society. Furthermore, in the same social structure the headgear and the color of their apparels may be can signify one’s social position, the place who lives and social status, etc. Traditional Uyghur dress called “Perice” has gained an important place in the traditional dress of the Uyghur women. “Perice” and “telpek” particularly which are wear by women on occasions of national holidays and mourning ceremonies in Keriye district of Hotan, As well as to give information about the cultural structure of Uyghurs , it is also important in terms of including some symbols and motifs which they has carried from ancient times to the present. The article will focus on the characteristics, origin, geography, cultural context of this traditional dress and its wearing method from past to present.

Keywords: Perice, Telpek, Keriye, Garment, Uyghur

* Stockholm Yetişkin Eğitimi Merkezi, e-posta: qoramtaş@hotmail.com
Orcid: 0000-0002-7883-4529

Uygurlarda Giyim-Kuşam

Kıyafet, insanlıkla birlikte var olan ilkel toplumdaki çağdaş topluma geçerken zamanla önemini daha da artıran sosyal bir olgudur. Önceleri sadece örtünme ihtiyacı ile ortaya çıkmış, zamanla sosyal bir olguya dönüşmüştür. İnsanoğlunun kültürel gelişim ve yaşam sürecinin kökeninde koruma amaçlı olmasına karşın, gelişim sürecinde geniş kültürel işlevler yüklenmiş bir olgudur. Ekolojik koşulların toplumsal ve kişisel değer yargularının, törelerin, kültürel ve ekonomik koşulların biçimlendirdiği önemli bir kültürel öge aynı zamanda da kültürün bir taşıyıcısıdır (Tezcan, 1983: 255). Giyim tarzı ve anlayışı simgesel anlatım gücü oluşturur. İnsanların yaşadığı coğrafyayı, mensup olduğu topluluğu, hangi dinden olduğunu anlamak çoğu kez bu simgesel anlatım gücü ile mümkün olmaktadır... geçerli bir unsur olarak karşımıza çıkar (Koca vd., 2008: 797). Uygur araştırmacı Abdükerim Rahman'a göre giyim kuşam bir ulusun kültürel simgesidir. Küreselleşmenin etkisiyle dünya medeniyetinin zenginleşmesi, etnik gurupların kültürel kimliğini sürdürmede zorlanmasına ve birey kavramının öne çıkmasına neden olmuştur (Rahman, 2006: 10). Nitekim toplumların giyim-kuşamı, onların inanç ve kültürlerinden etkilenerek gelişim göstermiş ve kültürel kimliği koruma da etkili olmuştur.

Uygurların giyim kuşam kültürü, değişik dinler ve inançların etkisiyle tekâmül etmiş ve günümüzde de bölgesel özelliklere göre de farklı renkler, desenler ve biçimlerin kullanıldığını görmekteyiz. Bunun en belirgin özelliği ise "doppa" adı verilen baş giyimleridir. Doğu Türkistan'da insanların özellikle de erkeklerin baş giyiminden yaşadığı ya da yettiği şehri hatta ilçeyi belirlemek mümkündür. Çünkü her bölgenin kendine has renk ve biçime sahip bir doppası vardır. Bu noktada geleneksel giyim kuşamı ile Doğu Türkistan'da dikkat çeken yerlerden biri Hoten'in Keriye ilçesidir.

Taklamakan Çölü içinde yer alan ve çok eski bir tarihe sahip olan bu yerleşim yeri, kültürel yapısı ve dil özellikleri itibariyle Doğu Türkistan'ın diğer kısımlarından bazı farklılıklar gösterir. "Keriye ilçesinin giyim kuşam geleneğinin oluşmasında, bu bölgenin coğrafi özellikleri ve tarihi mirası etkili olmuştur. Ayrıca bu bölgede yaşayan insanların etnik kökeni, sosyo-ekonomik durumu, sosyal ilişkileri bu mirası özellikleri hakkında bize bilgi sunar (İslam, 2010: 18). Onların geleneksel giyim kuşamı, dinî inançlar temelinde oluşmakla birlikte mitolojik döneme ilişkin kültürel yapının izlerini yansıtmaktadır. Keriye'yi de içine alan Tarım havzasındaki arkeolojik kazılarda, M.Ö. 1000 yıllarına ait olduğu belirlenen çeşitli kıyafetler (elbise, yelek, etek, pantolon, çizme, kuşak vb.) gün yüzüne çıkarılmıştır.

Tarihi oldukça eskilere giden Keriye'de geleneksel kıyafetlerden birincisi "perice"dir. Perice, Keriye kadınlarının geçmişten bugüne kadar giydiği kültürel zenginliğini taşıyan sanatsal bir giysidir. Perice genelde kadınların uzun gömlek üzerine giydikleri bir tür kaftandır. Genellikle siyah renkli tavar¹, kimhap, ipek gibi kumaşlardan yapılır. Türkçede buna ferace (URL-1) denilmektedir. Aslında Arapça "Ferâce" kelimesinin Uygurcadaki farklı telaffuz ve yazımı olan kelime, Türkçe sözlükte şöyle tanımlanır: "1. Kadınların sokakta giydikleri, mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğu kez eteklere kadar uzayan üst giysisi, 2. Dervişlerin giydiği bol bir tür hırka." (Türkçe Sözlük, 1988: 495). Kelime Uygurca sözlükte ise "Yakasız kesildikten sonra düğme dikilmeyen uzun elbise, don" şeklinde tanımlanmıştır (UTİL, 1990: 687).

Keriye'de yapılan kazılardan bulunan yünden yapılmış eski pericelerin yakalı ve yakasız olmak üzere iki çeşit olduğunu görmekteyiz. Eski pericelerin düğmesiz, alt tarafı açık bir hırka şeklinde ve iki tarafına renkli iplerden testerenin dişleri şeklinde nakışlar işlenmiştir. Günümüzdeki pericenin göğüs kısmının iki tarafına üçgen şeklinde üç sıra ve yedi tane şerit dikildiği görülmektedir. Keriye ve Çerçen çevresinde yaşayan Uygur kadınların çok sevdiği

¹ Tavar: İpekten yapılmış bir tür Çin kumaşı.

perice, sadece göğüs, kol ve etek kısmındaki göze çarpan yerlere turkuaz ve yeşil renklerdeki şeritlerin konulmasıyla oluşmuştur. Buradaki periceler siyah renkte olması dışında, diğer bölgelerdeki periceler ile aynıdır. Keriye pericesi kadınların evlenme, yas ve daha başka törenlerde giydiği, birbirlerine hediye ettiği, değerli eşyalardan biridir.

Keriye’deki geleneksel kıyafetlerden ikincisi ise “telpek”tir. Türk dünyasının genelinde gördüğümüz ve telpek yanında farklı isimlerle de anılan bu baş giyimi, deriden yapılan baş giyiminin genel adıdır. Uygur erkeklerinin yaygın olarak kullandığı telpek, diğer Türk boylarında da görülmektedir. Keriye telpeğini diğerlerinden ayıran husus ise çok küçük olması ve kadınların başörtüsünün üzerine takmalarıdır. Keriye kadınlarının perice ile aynı anda başındaki uzun beyaz örtünün üstüne taktıkları küçük, baş giysisi olan telpek, bir bakışta küçük kâseye benzeyen, alt tarafı biraz geniş, üst tarafı ise dar olan, genellikle alt kısmı 8-10 cm, üst kısmı 3-4 cm, boyu 5-10 cm civarında olan bir başlıktır. “Bölgedeki Uygur kadınları, asırlardır telpeğin iç kısmını kara kuzu derisinden, dış kısmını ise ipek kumaşlardan yapmışlardır (İslam, 2010: 24).

Perice ve telpekle ilgili Uygur kültüründe çeşitli sözlü anlatımlar da mevcuttur. Bu geleneksel kıyafetin kökenine ilişkin efsanelerden biri şöyledir: “Türk boylarından olan sonra Karahanlılara dönüşen Karluk kabilesinin eski dönemlerde birçoğunun eski Hoten civarında yaşadığı ve Budistler ile olan savaşta kadınların katkıda ve fedakârlıklarda bulunduğu, sonra Karahanlıların hükümdarı, bu kadınlara ödül olarak onların beyaz örtüsünün üstüne bir tane taca benzeyen şapka taktığı ve o andan itibaren bütün Karluk kabilesinde yaşayan kadınların buna benzer başlık takması yayılmıştır. Yıllar geçtikçe bu başlık, bugünkü Hoten kadınlarının başına taktığı telpeğe dönüşmüştür (Selim, 2013: 61).

Bir başka efsaneye göre ise Keriye ilçesinde eskiden Kökçi Eyyar adında bir sultan yaşamış. Bu krallığın yanında yine bir devlet ve onun Dakyanus adında zalim bir sultanı varmış. Dakyanus, diğer sultandan onun kızını istemiş ve diğer sultan da ‘hayır’ demiş ve ölse de kızını ona vermeyeceğini söylemiş. Dakyanus’un gazabı tutmuş ve ona savaş açmış. Neticede Kökçi Eyyar sultanın devletindeki bütün erkekler savaşta yok edilmiş. Devlette sadece kadınlar kalmış, sonra sultanın akıllı ve güzel olan kızı memleketteki bütün kadınları toplamış ve onlara savaş becerilerini öğretmiş, ardından düşman ile olan savaşta kadınlara göğüslerinde 18 tane şerit nakşedilmiş siyah ferace, başlarına siyah şapka giymelerini söylemiş ve sonunda savaşta düşmanları yenmişler. Feracenin siyah renkte olması, kadınların eşlerine kaybetmesi üzerine yas tutmalarının ifadesidir. 18 tane şerit ise insan vücudundaki kaburga sayısının 18 taneden oluştuğunu simgeler. Bu nedenle günümüzde giyilen perice ve telpek o dönemden gelen bir adettir (Henipihan, 2001: 51).

Keriye’nin telpek ve pericesinin kökenine açıklık getiren bu efsanelerde, Keriye kadınlarının kahramanlık ve mücadelecilik yönüne vurgu yapılması dikkat çekmektedir. Yüzyıllardır yılın önemli bir kısmında kum yağın ve çetin doğa şartları ile mücadele etmek zorunda kalan Keriye’liler, aynı zamanda Budizm döneminin önemli yerleşimlerinden biridir. Anlatılarda Keriye’lilerin Budist ve Müslüman olmayan diğer topluluklarla mücadelesi ve kadınların da bu mücadeledeki rolüne gönderme yapılması ve ferace ile telpeğin kökenine açıklık getirilmesi anlamlıdır.

Perice ve telpek üzerindeki motiflerde, Türk mitik inanç ve düşünce sisteminin izlerini görmekteyiz. Bu noktada öncelikle Türk mitolojisindeki bazı unsurlar, ardında da kıyafetlere bunların ne şekilde yansıdığını açıklamaya çalışacağız. Türk mitik inanç ve düşünce sisteminde evren “yer-su” ve “gök” olarak iki unsurdan oluştuğuna inanılmaktadır. Ayrıca mit, destan gibi anlatılarda evrenin üç bölümden oluştuğu bilinmektedir. Bu unsurlar şöyledir:

a) *Gök*: Aydınlık olandır. Orada iyilik, güzellik ve mutluluk vardır. Tam anlamıyla cennet demektir. Yedi kattan oluşmaktadır. En büyük tanrı ve bir ruh olan Ülgen, eşi ve çocukları ile kendisine bağlı iyi ruhlarla burada oturur.

b) *Yeryüzü*: İnsanların yaşadıkları yerdir.

c) *Yeraltı*: Karanlık olandır. 14 kattır. Kötülüklerin, bahtsızlıkların, çirkinliklerin cezalandırılacağı yerdir. Bu nedenle cehennem demektir. Korkunç bir Tanrı, ruh olan Erlik, ailesi ve ona bağlı kötü ruhlar yeraltında bulunurlar. Şamanlar bu üçe ayrılan evrende kendi dualarıyla hastaların dua isteklerini gökteki ve yeraltındaki ruhlara ilettiklerini, onlarla konuştuklarını söylerler ve böylece hastaya ya da büyü yaptırmaya ihtiyaç duyan kişiye gelecek kötülüklerden gökteki ve yeraltındaki ruhların kendilerini koruduğu duygusu aktarılmış olur (Mömin, 2013: 84). Gök rengi beyaz, “yer-su” rengi ise siyah ile nitelenir. Bunun sonucunda “üçlü evren anlayışı” ortaya çıkar. Bu düşünce dünyanın üç katmandan oluştuğunu, yani üst kat dünya (beyaz, parlak alan), alt kat dünya (siyah, karanlık dünya) ve insanların yaşadığı bu iki dünyanın arasındaki ara kat (beyaz ve siyah, ara dünya) (Tursun, 2000: 198).

“Üçlü evren anlayışı” düşüncesi insanların yaşam tarzı ve sosyal biçimine yansımış, sonra başka düşüncelerin ve görüşlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Eski Türklerde üç dünyanın koruyucu Tanrıları adına kurban kesme törenleri yapılır ve bu kurbanlara “Yağuş” denirdi (Tursun, 2000: 199). Yine eski Türklerin tabiatta bazı gizli güçlerin bulunduğu inandığı, tabiat varlıkları birer ruha sahip olup, bu ruhların iyi ve kötü ruhlar şeklinde iki gruba ayrıldığı, Asya Hunları, Göktürkler ve Uygurlar yılın belli dönemlerinde Gök Tanrı’ya, atalara, tabiat ruhlarına at ve koyun kurban ettiği bilinmektedir (Bars, 2014: 382).

Boylar ve uluslar genişleyip devletler ortaya çıkmış, Orhun Abideleri’ne göre, güç ve zenginliklerine göre toplumsal sınıflara ayrılmıştır. Üst tabakalar Altın kemik boyu, hukuk ve zenginlik sahipleri beyaz kemik boyu ve aksi biçimde kara budun tayfası kara kemik boyu diye adlandırılmıştır (Tursun, 2000: 200). Hükümdar ve kağanların mezarlarına “altınlık” denir. Kumul eyaletinde hala “altınlık” adı verilen padişahlara ait olan bir tarihi mezarlık da bulunmaktadır. Hun Tengrikutları döneminde halkın yılda üç kez tören yapma geleneğinin olduğu da kaynaklarda belirtilmektedir (Tursun, 2000: 201).

Eski Türklerin evrene ve dünyaya bakış açısı, buna bağlı geliştirdikleri ritüeller günümüzde Uygurların sosyo-kültürel yaşamında hala izlerini korumaktadır. Bu düşünce ve inanışların özellikle Keriye kadınlarının giydikleri perice ve telpekte yansımalarını görmekteyiz. Günümüzde perice sadece törenlerde giyilmektedir. Uygur kadınları perice giydiğinde başına uzun, beyaz örtü örter ve üstüne siyah koyun derisinden yapılan küçük “telpek” takar. Burada beyaz örtünün parlaklığı ile “gök”ü; siyah pericenin ise “yer-su”yu simgelediğini söylemek mümkündür. Ayrıca pericenin göğüs kısmının iki tarafına turkuaz ve yeşil yaprak şeklinde 7 ya da 9 tane şerit; kol uçlarına ise 2-3 santimetre kalınlıkta aynı renkte şerit dikilir. Bu şeritler ise göğün katlarını ifade etmektedir.

Telpek yazılı kaynaklarda belirtildiğine göre çok eski bir gelenek olmakla birlikte hangi dönemlerde ortaya çıktığına ait kesin bilgi mevcut değildir. Ancak telpeğin tarihinin en azından 10000 yıllık bir geçmişe dayandığı belirtilmektedir (İslam, 2010: 22). Telpeğin derin bir kültürel anlama sahip olduğu ve Şamanizm, Budizm ve İslam dininden etkilenmiş olduğunu söyleyebiliriz. Kaynaklarda, telpeğin yuvarlak üst kısmının güneş inancını yansıttığı ve yine yuvarlak şeklinin de güneşe bir gönderme yaptığı ve onu simgelediği ifade edilir. Ayrıca dört parça kumaştan oluşturulup dikilen telpeğin üst kısmının ise yeryüzü ve dört yönün simgesi olduğu söylenebilir.

Bazı araştırmacılar, telpeğin üç kısımdan oluştuğunu ve bunun eski Türklerin evren tasarımına ilişkin bir inanışın yansıması olduğunu ifade etmişlerdir (İslam, 2010: 22).

Telpeğin iç kısmının kara kuzu derisinden yapılmasının nedeninin ise Uygurlar arasında kuzunun tokluk, bereket ve bolluğun simgesi kabul edilmesinden kaynaklandığı belirtilir. Yine bu durumun çeşitli hayvanlara ilişkin kültürlerle bir ilişkisinin olduğu da muhakkaktır (Musa, 2003:112). Ak ve kara koyunun Türklerin inanç dünyasında ve sosyo-kültürel yaşamında önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Oğuzhan destanına göre, Oğuz büyük bir kurultay toplar. Sağ tarafına kırk kulaç direk diktirir, üstüne bir altın tavuk, altına bir ak koyun bağlar (Bang ve Arat, 1988: 24). Mehmet Kaplan iki direk dikme, altın ve gümüş tavuk ile ak ve kara koyunun Şamanizmle alakalı olma ihtimalinden bahseder (Kaplan, 2004: 69). Telpeğin yapımında kara koyun derisinin kullanılmasını, Uygurların eski dini inancındaki unsurun bugüne kadar devam etmesi şeklinde değerlendirmek mümkündür (Musa, 2003: 112).

Pericede yedi ya da dokuz şeridin yaprak şeklinde simgelenmesi, Uygurlarda ağaç kültü ile ilişkilendirilebilir. Uygurların bazı geleneklerine göre ağacın kutsal yerini belirlemek mümkündür. Çocuk sahibi olamayan kadınlar Kaşgarlı Mahmut’un mezarına gidip mezarın yanındaki “Hay-Hay Kavak”tan dilekte bulunurlar. Ağacın dallarına kumaş parçalarını bağlayarak dileklerini gerçekleştirmeye çalışırlar (Öger, 2013: 37). İnsanların çoğalmasını, hayat gücü veren ağaca bağlamasının temelinde ise ağaç kültürünün yer aldığını söylemek mümkündür. Kutsal ağaç kişioglunun dileklerini Tanrı’ya iletme görevi üstlenmektedir (Öger, 2013: 64). İlkel dinî anlayışına göre ağaç bir gücü temsil eder. İlkel zamanlarda sade bir ağaca tapınılmamıştır. Ağaçtan tezahür eden, onun ima ettiği bir şeyden ötürü ona hürmet edilmiştir. Ağacın kendisinden ziyade, onun arkasında var olduğu düşünülen birtakım gizli ruhanî varlıklara karşı bir saygı vardır. Bir ağaç ifade ettiği güçten ötürü kutsal olarak kabul edilir. Ağaç, yıkılmazlık ve devamlılık, düzenli olarak tekrar ortaya çıkışı gibi özellikleriyle hayatın düzeni içinde kutsalın gücü olarak kendisini gösterir. Ağaç bu nitelikleriyle evreni ifade etmek için ortaya çıkmıştır (Bars, 2014: 383). Pericenin göğüs ve etek kısmındaki yaprağa benzeyen uzun şeritlerin, bu ağaç inancının yansıtılan bir simgesi olduğunu ifade edebiliriz. Pericenin siyah renkte olması toprağı (yer-su) ifade etse de, bir yandan topraktan çıkan yemyeşil ağaç arasından başına beyaz örtü örten parlaklık veren bir “Ana”nın çıkıp gelen bir haline benzetmek mümkün. Göğüs kısmındaki yapraklarını simgeleyen şeritler aynı zamanda etek kısmındaki şeritlerle denkleşip bize bol yapraklı büyüyen bir ağacı hatırlatıyor.

Pericedeki şeritlerin yedi veya dokuz olması göğün katmanlarını ifade edebilir. Ayrıca yedi ve dokuz sayısı Uygurların inancında kutsal sayı olarak kabul edilmekte ve hem sözlü kültürde hem de sayısız ritüelde karşımıza çıkmaktadır. Uygurlarda 7 sayısı genelde “çok, bol, mükemmel” anlamına gelir ve atasözleri ve deyimlerde sıkça yer alır. Örneğin, “Yedi günlük âlem”, “Yedi kat gök”, “Yedi ceddini bilmek”, “Yedi ölçüp bir kesmek”, “Yedi nezir” (ölü aşısı), “Yedi başlı canavar”, “Mezara yedi kürek toprak atmak”, “Yedi kere yuvarlanan suyu içmek gibi (Tursun, 2007: 318). Dokuz sayısı da Uygurlar arasında tarihten beri “kutsal, ulu, güç ve kuvvet”in simgesi olarak kullanılmıştır. Dîvânu Lugâti’t-Türk’e göre, “Kağanların tuğları, askerlerin sayılarından çok olmasına rağmen 9 taneden fazla olamayacağı açıklanmıştır. Uygur kültüründe yine “Dokuz kızın sancığı aynı anda tutmuş”, “Otuz oğul, dokuz kız” gibi deyimler ve “Masaya dokuz tane ekmek koymak”, “Nevruz yemeğini 9 çeşit mahsul ile yapmak”, meşreplerde (eğlenceler) dokuz tabakta yemek getirmek ve düğünlerde “Dokuzu tel olsun” diye dua etmek gibi adetler vardır.

Sonuç olarak Uygur kültürünün ve giyim kuşamının iki önemli unsuru olan “perice” ve “telpek” asırlar boyunca kendi özelliğini ve temel anlamını koruyarak günümüze kadar gelmiştir. Renkleri, desenleri, motifleri, kumaşları ve giyim tarzı ile Uygurların kültürel zenginliğini ortaya koyan perice ve telpek, aynı zamanda Doğu Türkistan’da Uygurların giyim-kuşamında bölgelere göre farklılığın bir örneği olup bölgenin kültürel kimliğinin sürdürülmesinde de önemli bir etkiye sahiptir. Perice ve dünyanın en küçük baş giyimi

olarak ifade edilen Keriye telpeği, zaman içinde günlük kıyafet olmaktan uzaklaşarak cenaze ve bayram günlerinde giyilen özel bir giysi haline gelmiştir. Bu geleneksel kıyafetin genç kuşaklara aktarılması ve onların da kültürel kimliğinin ve aidiyetinin bir parçası olarak bu geleneği devam ettirmeleri son derece önem arz etmektedir. Çünkü bir yandan dünyanın küreselleşmesi sonucunda yerel kültürlerin sürdürülememesi, diğer yandan da Doğu Türkistan'da Çin yönetiminin Uygurlara baskısı, onların geleneksel yaşamlarını sürdürmede ve kültürlerini korumada çok büyük zorluklar çekmesine neden olmaktadır.

Kaynakça

- BANG, W ve ARAT R. Rahmeti. (1936). *Oğuz Kağan Destanı*. İstanbul.
- BARS, Mehmet Emin. (2014). "Türk Kültüründe Ağaç Kültü ve Şor Kahramanlık Destanlarına Yansımaları" *JASSS*, s. 379-398.
- HENİPİHAN, (2001). "Keriye Ayallirining Perice ve Telpiki Heqqide Rivayet". *Miras*, S.2, s. 51.
- İSLAM, Rozihan. (2010). "Keriye Ayallirining Kiçik Telpiki ve Uningda Eks Etken Medeniyet İznasi Hakkida". *Hoten Pedagogika Mektipi Ilmiy Jurnalı*, S.3, s.18-26.
- KAPLAN, M. (2004). "Oğuz Kağan Destanı ile Dede Korkut Kitabında Eşya ve Âletler", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 1*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KOCA, Emine. (2008). "Kültürlerarası Etkileşimde Giyim Kuşam". *38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)*, s.793-808
- MÖMİN, Samire. (2013). "Şamanizm ve Günümüzdeki Kalıntıları Uygur Toplumundaki Tabular Üzerine". *ULAKBİLGE*, S. 1, s. 80-89.
- MUSA, Gulbahar. (2003). "Keriye Halkının Enenewiy Medeniyet Mirasi-Kiçik Telpek Toğrisida". *Şincang İctimaiy Penler Munbiri*, S. 5, s. 112.
- ÖGER, Adem. (2013). *Uygur Türklerinde Tören ve Bayramlar*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- ÖTKÜR, Zulhayat. (2015). "The Mulberry Tree and Its Influence on Uyghur Culture". *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, S. 6, s. 106-113.
- RAHMAN, Abdukerim. (2006). "Kiyim Medeniyetimizning İkkilemçi Funksiyesi Hekkide İztiraplık Hiyallar". *Şincang Medeniyeti*, S.1, s. 9-12.
- SELİM, Muhemmet. (2013). "Uygurlarning Baş Kiyim Medeniyetide Telpekning Barlikka Kelişi". *Miras*, S. 2, s. 61-68.
- TEZCAN, M. (1983). "Giyim Olgusuna Sosyo-Kültürel Bakış ve Türklerde Giyim". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, S. 6 (1) s. 255-276.
- TURSUN, Enver. (2007). *Uygur Örp-Adetliridin Örnekler*, Ürümçi: Şincañ Universiteti Neşriyatı.
- TURSUN, İmin. (2000). *Kedimki Uygur Medeniyeti*. Ürümçi.
- TÜRKÇE SÖZLÜK. (1988). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- UYĞUR TİLİNİN İZAHLIK LUĞİTİ A-P (UTİL).(1990). Pekin: Milletler Neşriyatı.

Ekler: Telpek ve Perice Görselleri

